

**ПРЕДМЕТ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗА
ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ**

Коваленко Інна Анатоліївна

кандидат юридичних наук, доцент

Штельмах Вероніка Сергіївна

студентка Київський національний університет

технологій та дизайну

м. Київ, Україна

Вступ. Цивільне право є однією з основних галузей приватного права, що регулює майнові та особисті немайнові відносини між суб'єктами, які мають юридичну рівність. Ключовим елементом визначення галузі права є її предмет – коло суспільних відносин, які вона регулює. Тому розуміння предмета цивільно-правового регулювання є важливим для правильного тлумачення норм цивільного законодавства та реалізації прав і обов'язків учасників правовідносин.

Мета цієї тези полягає у визначенні та розкритті сутності предмета цивільного права – тобто тих суспільних відносин, які підлягають цивільно-правовому регулюванню, аналізу складових предмета цивільного права, поясненні характерних ознак цивільно-правових відносин, відмежуванні цивільно-правових відносин від інших правових галузей та формуванні цілісного уявлення про межі й завдання цивільного законодавства.

Основна частина. Загальна характеристика предмета цивільного права. Цивільне право охоплює широке коло суспільних відносин, які виникають між фізичними та юридичними особами з приводу майна, дій або особистих благ [1, с. 23]. Його предметом є майнові та особисті немайнові відносини, що виникають між юридично рівноправними суб'єктами. Такі відносини формуються внаслідок правочинів, юридичних фактів, адміністративних актів, рішень суду або інших підстав, передбачених законом.

У центрі цивільно-правового регулювання перебувають відносини, що

характеризуються автономією волі сторін, їх рівноправністю, ініціативністю та можливістю самостійного визначення змісту правовідносин. Такі риси притаманні винятково приватному праву, до якого й належить цивільне [2, с. 114].

Майнові відносини є основним компонентом предмета цивільного права. Вони охоплюють усі правові взаємозв'язки між особами щодо володіння, користування, розпорядження, набуття та передання майна. Ці відносини можуть бути речовими (пов'язаними з правом власності, правами на чужі речі-сервітутами, емфітевзисом, суперфіцієм тощо) або зобов'язальними (що виникають із договорів, односторонніх дій, шкоди, безпідставного збагачення тощо).

Еквівалентність, вартісна оцінка та економічна обґрунтованість є характерними рисами майнових відносин. Вони підлягають детальному правовому врегулюванню з метою забезпечення балансу інтересів учасників цивільного обороту та захисту їх прав. Особисті немайнові відносини.

Особисті немайнові відносини не мають матеріального змісту, проте мають важливе значення у регулюванні соціальних взаємовідносин [3, с. 267]. Їх можна умовно поділити на дві групи: ті, що пов'язані з майновими правами (наприклад, право авторства, право на ім'я у сфері інтелектуальної власності), та ті, що не мають жодного майнового підґрунтя (право на честь, гідність, особисту недоторканність, приватне життя).

Попри відсутність економічного еквівалента, цивільне право активно регулює ці відносини, передбачаючи засоби судового захисту, способи відновлення порушених прав, зокрема моральну компенсацію, спростування недостовірної інформації, заборону на розповсюдження певних відомостей тощо.

Цивільні правовідносини мають низку специфічних ознак, які виокремлюють їх серед інших типів правових зв'язків:

- Юридична рівність сторін: учасники цивільно-правових відносин є рівноправними, жодна сторона не має владних повноважень щодо іншої.

- Диспозитивність: сторони вільні у визначенні умов договору, реалізації своїх прав і способів їх захисту.
- Ініціативність: вступ у цивільні правовідносини зазвичай є добровільним і залежить від волевиявлення сторін.
- Судовий захист: цивільні права та інтереси захищаються судами шляхом визнання права, відшкодування шкоди, припинення дій, що порушують право тощо.

Ці риси забезпечують гнучкість цивільного регулювання, пристосування його до різноманітних життєвих ситуацій та потреб учасників правовідносин [4, с. 302].

Цивільне право необхідно відрізняти від суміжних галузей права-адміністративного, трудового, сімейного, кримінального тощо. Основним критерієм такого відмежування є юридична природа відносин і метод правового регулювання.

У публічному праві (адміністративному, кримінальному) переважає імперативний метод, де одна сторона наділена владними повноваженнями.

У цивільному ж праві застосовується диспозитивний метод – сторони самостійно визначають умови своїх взаємовідносин, а роль держави-мінімальна і спрямована на гарантування правопорядку.

Розуміння цього поділу має велике значення для правильного застосування правових норм і недопущення плутанини в процесі кваліфікації правовідносин.

Висновки. Предмет цивільно-правового регулювання охоплює широку та складну систему відносин, що виникають між юридично рівними суб'єктами з приводу майнових благ та особистих немайнових прав. Ці відносини ґрунтуються на принципах добровільності, автономії волі, диспозитивності та правової рівності, що і визначає специфіку приватноправового регулювання.

Правильне розуміння предмета цивільного права є необхідною умовою як для наукового аналізу, так і для практичного застосування цивільного законодавства [5, с. 159]. Саме через предмет визначаються межі дії цивільного

права, його співвідношення з іншими галузями та роль у регулюванні суспільних відносин у правовій державі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Підпригора О.А., Підпригора О.О. Цивільне право України: Підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2022. 512 с.
2. Дзера О.В., Кузнєцова Н.С. Цивільне право України. Загальна частина. – К.: Юрінком Інтер, 2020. 624 с.
3. Спасибо-Фатєєва І.В. Предмет цивільного права: монографія. – Харків: Право, 2018. 348 с.
4. Ромовська З.В. Основи цивільного права України. Львів: Світ, 2021. 384 с.
5. Литвиненко Д.М. Предмет і метод цивільного права // Право України. – №2, 2020. С. 45–51

ТАЄМНИЦЯ УСИНОВЛЕННЯ ТА ПРАВО ДИТИНИ ЗНАТИ СВОЄ ПОХОДЖЕННЯ: ПОШУК БАЛАНСУ В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Максюта Наталя Віталіївна,
Студент
Донецького національного університету
імені Василя Стуса

Вступ. Проблема усиновлення є однією з найскладніших та найчутливіших у сімейному праві. Вона зачіпає фундаментальні питання особистості, ідентичності та сімейних цінностей. Одним із центральних аспектів цієї проблеми є співвідношення між таємницею усиновлення та правом дитини знати своє походження. Ці два інститути, хоча й спрямовані на захист інтересів усиновленого, часто вступають у конфлікт, вимагаючи від законодавця та правозастосовних органів пошуку делікатного балансу.

В Україні, як і в багатьох інших країнах, традиційно існував сильний акцент на збереженні таємниці усиновлення. Метою цього було захистити дитину від можливих психологічних травм, пов'язаних зі статусом усиновленої, а також забезпечити психологічний комфорт усиновлювачів, створивши сім'ю. Однак сучасні підходи до прав дитини, що базуються на міжнародних стандартах, зокрема на Конвенції ООН про права дитини, все більше акцентують увагу на праві дитини на ідентичність, що включає право знати своє походження.

Мета роботи. Наукова робота має на меті здійснити комплексний аналіз поточного стану правового регулювання зазначених інститутів в Україні, виявити існуючі протиріччя та запропонувати шляхи їх вирішення, ґрунтуючись на принципах найкращих інтересів дитини.

Ключові слова: Таємниця усиновлення, право на походження, усиновлення, інтереси дитини, Конвенція ООН про права дитини, Європейський суд з прав людини, Сімейний кодекс України.